

УДК 377/378-043.86:331.5

ДИНАМІКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ДО РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ

Світлана Алексєєва,

*кандидат педагогічних наук, ст. науковий співробітник,
ст. науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України*

Реферат

У статті аналізуються результати експериментального дослідження перевірки ефективності підготовки майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри. Дослідженням встановлено, що для успішного формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри необхідним є комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечують позитивну динаміку сформованості досліджуваного феномену. На основі системних показників діагностичних критеріїв було визначено початковий рівень сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Визначено, що рівень готовності до розвитку професійної кар'єри як у контрольній, так і в експериментальній групах є недостатнім. Низький рівень готовності за позиційним критерієм є характерним для більшості майбутніх дизайнерів (76,56 % та 75,0 % студентів). Рівень сформованості змістовного, технологічного та креативного критеріїв є також низьким. Отримана статистично значуща різниця коефіцієнтів готовності до розвитку професійної кар'єри студентів експериментальних груп до і після формувального етапу дослідження засвідчила, що в експериментальних групах, на відміну від контрольних, зменшилася кількість студентів з репродуктивним (з 77,39 % до 2,61 %) рівнем готовності, водночас зросла кількість студентів з реконструктивним (з 20,53 % до 73,96 %) та інтерпретаційним (з 2,08 % до 23,43 %) рівнями готовності до розвитку професійної кар'єри.

Порівняльна перевірка констатувального та контрольного зрізів експерименту свідчить про статистичну значимість відмінності рівнів готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. А отже, використання комплексу організаційно-педагогічних заходів (персоналізація кар'єро-орієнтованих освітніх маршрутів, моделювання інноваційного контексту кар'єро-орієнтованої професійної діяльності в розвивальному середовищі навчального закладу та стимулювання мотивації до кар'єрного розвитку) свідчить про успішність його формувального впливу та доцільність подальшого впровадження у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: професійна кар'єра, готовність до розвитку професійної кар'єри, навчальна кар'єро-орієнтована діяльність, підготовка майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри.

Постановка проблеми. Дизайн є потужним джерелом забезпечення конкурентоспроможності промислової продукції, якості послуг, ефективним засобом підвищення умов життєдіяльності людини. У сучасному суспільстві провідна роль дизайну визнана розвиненими державами світу. Зокрема, європейські країни активно підтримують дизайн

у всіх сферах промислового виробництва, економіці та освіті. Дизайн-виробництво навіть при відносно незначних фінансових вкладеннях здатне спричинити вагомий позитивний внесок в економіку держави та розвиток матеріальної культури суспільства. Аналіз досвіду підготовки дизайнерів у різних країнах світу свідчить, що зміст дизайн-освіти зорієнтований на формування певної системи ціннісних кар'єрних орієнтацій майбутніх фахівців. Саме кар'єра в дизайнерській професії розглядається як критерій досягнення високого рівня професіоналізму, компетентності та професійної самореалізації фахівця. Професійну кар'єру як траєкторію свого руху створює сама особистість, і важливо підготувати майбутніх дизайнерів до її успішної реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні положення щодо підготовки майбутніх фахівців, зорієнтованих на успішну професійну кар'єру, знайшли відображення у працях С. Алесєєвої [2], А. Борисюка, Д. Закатнова [4], М. Миропольської, Р. Калениченко, В. Орлова [4].

Мета статті: проаналізувати результати експериментального дослідження щодо перевірки ефективності підготовки майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри.

Виклад основного дослідницького матеріалу. Відомо, що готовність майбутніх дизайнерів до розвитку кар'єри є результатом якісної професійної підготовки [1, с. 3]. Для успішного формування такої готовності необхідним є комплекс організаційно-педагогічних заходів щодо використання ефективних підходів, принципів, педагогічних умов, змісту, методів та форм організації професійної підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

На формувальному етапі нашого дослідження здійснювалося включення майбутніх дизайнерів у навчальну кар'єро-орієнтовану діяльність, проводилася персоналізація їхніх кар'єро-орієнтованих освітніх маршрутів, апробовувалися методики розвитку мотивації кар'єрного успіху. На експериментальному етапі дослідження реалізовувалася теоретична й процесуальна розробка педагогічного експерименту, здійснювався комплексний підбір методик, проводилася експериментальна робота щодо апробації розроблених організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри; систематизовувалися та аналізувалися отримані результати, відбувалася корекція розробленої моделі підготовки майбутніх фахівців до розвитку професійної кар'єри.

Експеримент проводився на базі Мистецького коледжу художнього моделювання та дизайну (м. Київ), експериментальну вибірку склали 208 осіб. Динаміка розвитку готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри спостерігалася на всіх етапах експериментального навчання. Об'єктивність результатів досягалася за рахунок того, що експеримент не суперечив чинній нормативній програмі професійної підготовки майбутніх дизайнерів, у всіх групах аналіз й обробка даних

здійснювалися за єдиною програмою, в ідентичних умовах, з використанням єдиної методики діагностики рівня сформованості готовності до розвитку професійної кар'єри.

Об'єм вибірки для визначення рівнів сформованості готовності в експериментальних і контрольних група складав по 104 осіб. Відповідно до методики діагностики рівня сформованості зазначеної готовності, кожен із системних показників діагностичних критеріїв оцінювався коефіцієнтом (K1, K2, K3, K4 і т.д.), що обчислювався за формулою:

$$K = S : T,$$

де S – сума балів, які набрав студент при оцінюванні сформованості конкретного критерію, а T – максимально можлива кількість балів. Після підрахування коефіцієнту кожного з критеріїв обчислювався середній коефіцієнт за формулою:

$$K = \sum_{i=1}^n \frac{K_i}{4}.$$

За середнім коефіцієнтом визначалися рівні сформованості досліджуваних критеріїв, а також узагальнений показник сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Високий (інтерпретаційний) рівень – до 0,8 балів, середній (реконструктивний) – до 0,6 балів, низький (репродуктивний) – до 0,3 бала. Кількість студентів із високим, середнім та низьким рівнем готовності до розвитку професійної кар'єри позначалася, відповідно, Св, Сс, Сн. Загальна кількість студентів – N. Для презентації числових даних використовувалася формула:

$$C (\%) = C \div N \cdot 100\%.$$

На основі врахування рівнів сформованості окремих системних показників діагностичних критеріїв було визначено початковий рівень сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Як свідчать дані діагностувальних зрізів, рівень готовності до розвитку професійної кар'єри як у контрольній, так і в експериментальній групах є недостатнім. Низький рівень готовності за позиційним критерієм характерним є для більшості майбутніх дизайнерів (76,56% та 75,0% студентів). Рівень сформованості змістовного, технологічного та креативного критеріїв є також низьким.

У відповідності з критеріями сформованості готовності до розвитку професійної кар'єри було проаналізовано актуальний рівень цього утворення як узагальнений показник.

Табл.1

Динаміка показників сформованості у студентів готовності до розвитку професійної кар'єри

Компоненти та критерії	Експериментальна група			Контрольна група		
	Рівні сформованості					
	Н	С	В	Н	С	В
Мотиваційно-ціннісний (позиційний)	76,56	21,88	1,56	75,0	21,88	3,2
Когнітивно-діяльнісний (змістовний)	77,5	19,38	3,12	77,03	19,85	3,12
Комунікативний (технологічний)	78,13	20,31	1,56	76,56	21,88	1,56
Творчо-рефлексивний (креативний)	75,54	22,1	2,5	76,0	20,58	3,5

Табл.2

Рівні сформованості у студентів готовності до розвитку професійної кар'єри

Групи	Рівні сформованості		
	інтерпретаційний	реконструктивний	репродуктивний
Експериментальна група	2,08	20,53	77,39
Контрольна група	2,61	21,20	76,19

Дані засвідчують, що відсоткові показники рівнів готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри є майже однаковими для студентів обох груп. Так, низьким рівнем готовності характеризуються 77,39% студентів ЕГ та 76,19% студентів КГ. Незначними є й показники середнього рівня готовності до розвитку професійної кар'єри (20,52% та 21,20% студентів експериментальної та контрольної груп відповідно).

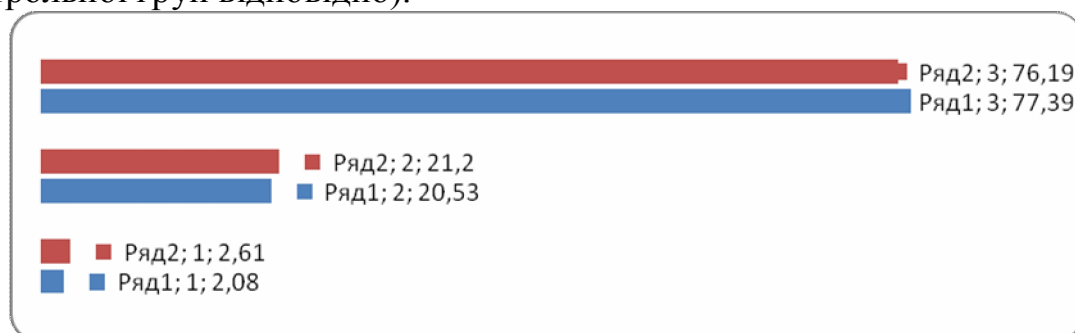

Рис.1. Рівні готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри (констатувальний етап)

Загалом, результати констатувального етапу дослідження дали змогу зробити висновок про те, що стан професійної підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри не повною мірою задовольняє сучасні вимоги, а тому потребує певних змін в організаційно-педагогічних умовах її реалізації. Причинами такого стану є відсутність логічно побудованої фахової підготовки зазначеної вище діяльності під час навчання, низький рівень бажань і прагнень студентів до майбутньої професійної діяльності, нерозуміння важливості орієнтації навчального процесу на кар'єрний особистісний розвиток студента, відсутність досвіду кар'єрної діяльності тощо. Таким чином, на підставі статистичних даних констатуємо, що готовність майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри характеризується, здебільшого, репродуктивним рівнем прояву. Це, в свою чергу, вимагає забезпечення адекватних умов для формування у студентів інтерпретаційного рівня готовності до розвитку професійної кар'єри, що й передбачено логікою дослідження.

Із метою простеження динаміки процесу формування готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри було здійснено повторні діагностичні процедури щодо визначення змін у рівнях сформованості компонентів готовності за визначеними показниками та критеріями. Діагностичні методики, що використовувалися на даному етапі дослідження, були ідентичними методикам початкового констатувального етапу педагогічного експерименту. Проаналізуємо результати контрольних зрізів, проведених по закінченню формувального експерименту. Після проведення контрольної діагностики ми повторно визначили відсоткове співвідношення рівнів сформованості готовності до розвитку професійної кар'єри у студентів КГ та ЕГ. Результати дослідження свідчать про наступну динаміку показників сформованості готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри.

Табл. 3

Динаміка показників сформованості у студентів готовності до розвитку професійної кар'єри

Компоненти та критерії	Експериментальна група			Контрольна група		
	рівні сформованості					
	Н	С	В	Н	С	В
Мотиваційно-ціннісний (позиційний)	20,6	42,17	37,22	35,6	45,8	18,6
Когнітивно-діяльнісний (змістовний)	15,5	27,1	57,4	32,1	39,4	28,5
Комунікативний (технологічний)	18,5	25,3	56,2	36,5	44,6	18,9
Творчо-рефлексивний (креативний)	4,5	17,4	78,1	25,2	41,3	33,5

Аналіз результатів формувального експерименту на основі обґрунтованих вище критеріїв виміру рівнів сформованості мотиваційно-ціннісного, когнітивно-діялісного, комунікативного та творчо-рефлексивного компонентів переконливо свідчить про відчутне зростання

показників готовності до розвитку професійної кар'єри у студентів експериментальних груп, порівняно з контрольними.

У відповідності з критеріями сформованості готовності до розвитку професійної кар'єри було проаналізовано актуальний рівень цього утворення як узагальнений показник.

Табл.4

Рівні сформованості у студентів готовності до розвитку професійної кар'єри

Групи	Рівні сформованості		
	інтерпретаційний	реконструктивний	репродуктивний
Експериментальна група	23,43	73,96	2,61
Контрольна група	12,5	42,7	44,8

Отримана статистично значуща різниця коефіцієнтів готовності до розвитку професійної кар'єри студентів експериментальних груп до і після формульованого етапу дослідження засвідчила, що в експериментальних групах, на відміну від контрольних, зменшилося число студентів із репродуктивним (з 77,39 % до 2,61 %) рівнем готовності, водночас, зросла кількість студентів із реконструктивним (з 20,53 % до 73,96 %) та інтерпретаційним (з 2,08 % до 23,43 %) рівнями готовності до розвитку професійної кар'єри.

Для оцінки статистичної значущості відмінностей результатів діагностування застосовувалася формула обчислення значення коефіцієнту кореляції Брауна-Пірсона, який за результатами обчислень дорівнює 0,67. Тобто залежність між рівнями сформованості готовності до розвитку професійної кар'єри та експериментальними факторами (організаційно-педагогічні умови) є значною. Отримані результати свідчать про успішність формульованого впливу та доцільність подальшого впровадження кар'єро-орієнтованих освітніх технологій у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів.

Висновок. Порівняльна перевірка констатувального та контрольного зрізів експерименту свідчить про статистичну значимість різниці рівнів готовності майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. Позитивна динаміка сформованості досліджуваного феномена в ході експериментальної роботи стала можливою завдяки комплексу організаційно-педагогічних умов, до яких можна віднести: персоналізацію кар'єро-орієнтованих освітніх маршрутів майбутніх дизайнерів; моделювання інноваційного контексту кар'єро-орієнтованої професійної діяльності майбутніх дизайнерів у розвивальному середовищі навчального закладу; стимулювання мотивації майбутніх фахівців до кар'єрного розвитку та підготовленості до самоуправління в контексті реалізації кар'єро-орієнтованих завдань. до впровадження дистанційного навчання кваліфікованих робітників.

Література

1. Алексеева С. В. Формування готовності майбутніх фахівців до реалізації професійної кар'єри / С. В. Алексеева // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наукових праць. – Вип.16, книга 2. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2012. – С. 3-12.
2. Алексеева С. В. Організація діяльності педагогічного колективу з підготовки дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю / С. В. Алексеева // Теорія і методика професійної освіти : [електронне наукове фахове видання]. – Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. – 2015. – Вип. 6. – Режим доступу: <http://www.tmpe.profua.info/images/docs/6/15alekseeva.pdf>
3. Алексеева С. В. Особливості розвитку дизайнерської кар'єри в економічно розвинених країнах світу / С. В. Алексеева // Теорія і методика професійної освіти : [електронне наукове фахове видання]. – К. : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. – 2015. – Вип. 7. – Режим доступу : <http://www.tmpe.profua.info/images/docs/7/15alekseeva.pdf>
4. Закатнов Д. О. Організаційно-педагогічне забезпечення підготовки учнівської молоді до планування кар'єри / Д. О. Закатнов // Теорет.-метод. проблеми виховання дітей та учн. молоді : зб. наук. пр. / АПН України, Ін-т проблем виховання [та ін.]. – К., 2007. – Вип. 10. – Кн. 2. – С. 373-380.
5. Орлов В. Ф. Концептуальні засади формування в учнів ПТНЗ уявлень про професійний успіх // Підготовка учнів ПТНЗ до планування й реалізації професійної кар'єри: теорія і практика : монографія / [Алексеева С. В., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф. та ін.]; за наук. ред. Д. О. Закатнова. – К. : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 196 с.

Реферат

Анализ результатов экспериментального исследования подготовки будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры

Светлана Алексеева,

*кандидат педагогических наук, ст. научный сотрудник,
ст. научный сотрудник лаборатории профессиональной карьеры
Института профессионально-технического образования НАПН
Украины*

В статье анализируются результаты экспериментального исследования, которые отображают условия повышения эффективности подготовки дизайнеров к развитию профессиональной карьеры. Установлено, что для успешного формирования готовности будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры необходим комплекс организационно-педагогических мероприятий, которые обеспечат позитивную динамику формирования исследуемого феномена. На основе системных показателей диагностических критериев был определен начальный уровень формирования готовности будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры. В контрольной и экспериментальной группах уровень готовности к развитию профессиональной карьеры был недостаточным. Низкий уровень готовности по позиционному критерию был характерным для большинства будущих дизайнеров (76,56 % и 75,0 % студентов). Уровень формирования содержательного, технологического и креативного критериев также оказался низким. В ходе эксперимента получена статистически значимая разница коэффициентов готовности к развитию профессиональной карьеры студентов экспериментальных групп. После формирующего этапа исследования в

экспериментальных группах было отмечено уменьшение количества студентов с репродуктивным (от 77,39 % до 2,61 %) уровнем готовности и выросло количество студентов с реконструктивным (с 20,53 % до 73,96 %) и интерпретационным (с 2,08 % до 23,43 %) уровнями готовности к развитию профессиональной карьеры.

Сравнительная проверка контрольных срезов эксперимента свидетельствует о статистической значимости отличия уровней готовности будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры. Следовательно, использование комплекса организационно-педагогических мероприятий (персонализация карьерно-образовательных маршрутов, моделирование инновационного контекста профессиональной деятельности в развивающей среде учебного заведения и стимулирование мотивации к карьерному развитию) свидетельствует об успешности его формирующего влияния и целесообразности дальнейшего внедрения в процесс профессиональной подготовки будущих дизайнеров к развитию профессиональной карьеры.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: готовность, компоненты готовности, педагог, педагогическая деятельность; технологии, средства, ресурсы дистанционного обучения; будущий квалифицированный рабочий.

Abstract

Analysis of the experimental research results for future designers training and their readiness to the following development of their professional career

Svetlana Alekseeva

*Ph.D. of pedagogical sciences, Researcher, Professional life Laboratory,
Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine*

The article analyses the results of an experimental study that confirms the effectiveness of training designers for the development of a professional career. It is established that for the successful formation of readiness of future designers to develop a professional career requires a complex of organizational and pedagogical activities that ensure the positive dynamics of the formation of the phenomenon is being studied. On the basis of system of indicators of diagnostic criteria, it was determined the initial level of formation the readiness of future designers to the development of a professional career. Definitely, that both the control and the experimental group, the level of readiness for the development of a professional career is not sufficient. The low level of readiness of the positional criterion is characteristic for the majority of future designers (76.56% and 75.0 % of students). The level of formation of a meaningful, technological and creative criterion is also low.

In the course of the experiment was obtained a statistically significant difference in the willingness to develop the professional career of students in experimental groups. After the formation stage of the research, in the experimental groups a decrease in the number of students with reproductive (from 77.39% to 2.61 %) level of readiness. At the same time increased the number of students from the reconstructive (from 20.53% to 73.96%) and interpreting (from 2.08% to 23.43%) level of readiness for the development of a professional career. Comparative validation of control sections of the experiment indicates a statistically significant difference readiness levels of future designers to the development of a professional career. Consequently, the use of a complex of organizational and pedagogical activities (personalization of career and educational routes, modelling of the innovative context of professional activity in the developing environment of the educational institution and stimulating motivation for career development) testifies about the success of the forming influence and feasibility of further implementation in the process of training future designers to the development of professional career.

KEY WORDS: professional career, to readiness to development of professional career,

educational activity oriented to the career, preparation of future specialists to development of professional career.

References

1. Aliksieieva S. V. Formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv do realizatsii profesiinoi kar'ieri / S. V. Aliksieieva // Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi: Zbirnyk naukovykh prats. – Vyp.16, knyha 2. – Kam'ianets-Podilskyi: Vydavets PP Zvoleiko D. H., 2012. – S. 3-12.
2. Aliksieieva S. V. Orhanizatsiia diialnosti pedahohichnoho kolektyvu z pidhotovky dyzaineriv do rozvytku profesiinoi kar'ieri u profesiinykh navchalnykh zakladakh khudozhnoho profilu / S. V. Aliksieieva // Teoriia i metodyka profesiinoi osvity : [elektronne naukove fakhove vydannia]. – Instytut profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. – 2015. – Vyp. 6. – Rezhym dostupu: <http://www.tmpe.profua.info/images/docs/6/15alekseeva.pdf>
3. Aliksieieva S. V. Osoblyvosti rozvytku dyzainerskoi kar'ieri v ekonomichno rozvynenykh krainakh svitu / S. V. Aliksieieva // Teoriia i metodyka profesiinoi osvity : [elektronne naukove fakhove vydannia]. – K. : Instytut profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. – 2015. – Vyp. 7. – Rezhym dostupu: <http://www.tmpe.profua.info/images/docs/7/15alekseeva.pdf>
4. Zakatnov D. O. Orhanizatsiino-pedahohichne zabezpechennia pidhotovky uchnivskoi molodi do planuvannia kar'ieri / D. O. Zakatnov // Teoret.-metod. problemy vykhovannia ditei ta uchn. molodi : zb. nauk. pr. / APN Ukrainy, In-t problem vykhovannia [ta in.]. – K., 2007. – Vyp. 10, kn. 2. – S. 373-380.
5. Orlov V. F. Kontseptualni zasady formuvannia v uchniv PTNZ uiavlen pro profesiinyi uspikh // Pidhotovka uchniv PTNZ do planuvannia i realizatsii profesiinoi kar'ieri: teoriia i praktyka : monohrafiia / [Aliksieieva S. V., Zakatnov D. O., Orlov V. F. ta in.]; za nauk. red. D. O. Zakatnova. – K. : TOV «NVP Polihrafservis», 2014. – 196 s.